

minint 120-ąsias gimimo metines

► pirmas bandymas, apimantis visą rasizmo problemą. Kalbama, kad iki tol Europos ir Amerikos literatūroje panašaus pobūdžio veikalo nebuvo.

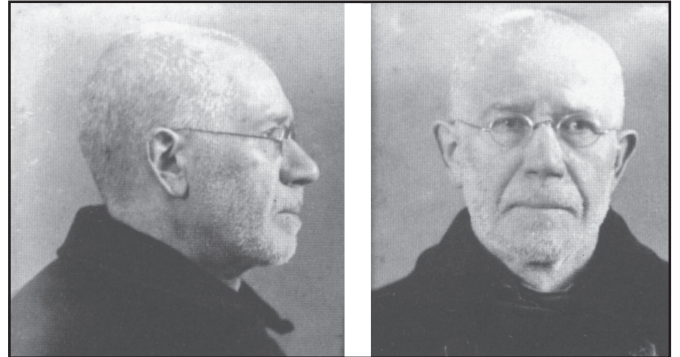
Itin svarbūs M. Reinio straipsniai bolševizmo ir tikėjimo klausimais, išspausdinti vokiečių okupacijos metais lietuvių periodinėje spaudoje - jie motyvuotai liudija pasirenkamo kelio svarbą, išskeldami tikėjimą ir dorą kaip svarbiausią asmenybės ir tautos išlikimo būtinybę. Reikia pasakyti, kad šia tematika 1937 m. dar vyskupas M. Reinys nemažai kalbėjo lietuviams, lankydamas juos Amerikoje.

Vokiečių okupacijos metais dienraštyje „Naujoji Lietuva“ ir žurnale „Karys“ išspausdintuose arkivysk. M. Reinio straipsniuose argumentuotai pagrindžiamas bolševikų vykdomos politikos neatitikimas jų skelbiamai ideologijai. Okupavusiems Lietuvą sovietams drastiški, prilygstą nusikaltimui, buvo jau patys straipsnių pavadinimai: „Kova su bolševizmu - kultūros pareiga visam pasauliui“, „Bolševizmas ir skurdas“, „Naujo pakilimo kelyje“, „Bolševikinė dresūra“, „Komunistų pažadų vertė“, „Praeities pamoka“, „Karo plėtėjų nusikaltimas“, „Žmoniškumo sargyboje“, „Dvasios ir jėgų frontas prieš komunizmą“ ir kt.

M. Reinys straipsnius rašė remdamasis ne tik teorija, bet ir asmenine patirtimi. 1941 m. birželio 14 d. iš gimtojo Madagaskaro į Sibirą buvo ištremti arkivyskupo broliai, sesuo bei kiti giminaičiai (penki suaugę ir du vaikai), buvo suimti ir vyriausiojo brolio Izajošiaus sūnūs Antanas ir Juozas. Mažai kam iš jų teko vėl pamatyti tėviškę. O ir pats arkivyskupas dar 1919 m. kaip įkaitas (buvo suimtas už kalbą nesankcionuotame renginyje, minint Lietuvos nepriklausomybės pirmąsias metines) pabuvojo bolševikų kalėjimuose Vilniuje, Daugpilyje, Smolenske. Tad puikiai žinojo „bolševikinę laisvę“.

1940 m. vyskupas M. Reinys buvo pakeltas Cypselos arkivyskupu ir paskirtas Vilniaus arkivyskupo Romualdo Jalbžkyvskio padėjėju. Sudėtinga arkivyskupo M. Reinio veikla Vilniuje: reikėjo geros ir lanksčios diplomatijos santykiuose su lenkais, sovietine, vokiečių ir vėl Lietuvą reokupavusia sovietine valdžia. M. Reinys atliko ženklių darbų atlietuvinant Vilnių bei Vilniaus kraštą: bažnyčiose lietuvių kalba pradėtos aukoti šv. Mišios, tikintieji, pagal pageidavimą, įvairius bažnytinius patarnavimus galėjo klausyti lietuvių kalba ir pan. Sunku buvo vokiečių atkuriant Vilniaus kunigų seminariją, kurią, vos pradėjus veikti, naciai vis uždarydavo, tad atidarymui reikdavo ieškoti vis naujų kelių.

Be abejo, patys sunkiausi sovietinės reokupacijos metai. Sovietų valdžia į arkivyskupą - šį Lietuvoje gerai žinomą ir turintį didžiulį autoritetą dvasininką - žiūrėjo kaip į galimą sąjungininką. Todėl įvairiausiais būdais jis kalbintas talkinti, bendradarbiauti, bandytas netgi šantažuoti artimųjų Sibire likimu. Deja, sovietinei valdžiai teko nusivilti - arkivyskupas išliko tvirtas. Ir dar daugiau: jis ne tik nepakluso, bet ir kėlė reikalavimus motyvuotai, kaip ir kiekviename dokumente, reikalavo į mokyklas sugrąžinti tikėjimą,

Paskutinė arkivyskupo Mečislovo Reinio nuotrauka iš Sovietų sąjungos Vladimiro kalėjimo.

sovietų įkurtuose lietuviškuose kariuomenės daliniuose reikalavo įvesti karo kapeliono pareigybę, griežtai atsisakė raginti dvasininkus prie parapijų steigti bažnytinius komitetus, kurie būtų pavaldūs DŽDT. Pastarasis, kaip ir kiti jo rašyti dokumentai motyvuotai argumentuotas. Jame, remdamasis marksizmo leninizmo klasikų, sovietinės konstitucijos teiginiais, pasaulio filosofų mintimis, įrodo bolševikinės teorijos ir praktikos neatitikimą, žmogaus, netekusio tikėjimo, dvasinį skurdą ir dvasinę mirtį. Negana to, arkivyskupas Gegužinių pamaldų pamoksluose iš Aušros Vartų viešai, nepaisydamas pasekmių, kritikuoja ateizmą bei darvinizmą. Tad arkivyskupas tampa pavojinga asmenybe sovietinei valdžiai, sovietinei tikrovei, asmenybe, griaunančia pačią valstybę. Su tokiu priešu reikėjo kuo greičiau susidoroti.

1947 m. birželio 12 d. Vilniuje, savo bute Pilies gatvėje (ten dabar įsikūrusi Lietuvių katalikų mokslo akademija) arkivyskupas Mečislovas Reinys sovietinio saugumo darbuotojų suimamas. Po ilgų tardymų nuteistas 8 metams laisvės atėmimo. 1947 m. gruodžio 25 d. jam pranešamas Ypatingojo pasitarimo sprendimas. Su specialiu konvojumi, griežtai izoliuotas nuo kitų kalinių, arkivyskupas M. Reinys išvežamas į Vladimiro kalėjimą. Nuo 1948 m. sausio 20 d. jis - Vladimiro kalėjimo kalinys ir kankinys. Neatidavus sovietinei valdžiai dar dviejų, okupantų jam numatytų kalinio metų, arkivyskupą išlaisvino Aukščiausiasis pasiimdamas jį į Amžinybę. Arkivyskupas Mečislovas Reinys mirė 1953 m. lapkričio 8 d. ir palaidotas bendrame Vladimiro kalėjimo kalinių kape. Jo palaikų neįmanoma identifikuoti. Į Lietuvą, laisvėjant Tėvynėje politiniam klimatui, parsivežta iš ten tik žemių sauja. Dalis tų žemių palaidota Vilniaus arkikatedroje Kankinių koplyčioje po arkivyskupo bareljefu, kita dalis - Daugailių bažnyčios (čia jis krikštytas, čia aukojo pirmąsias šv. Mišias) šventoriaus simboliniame kape ir dar viena kapsulė žemių yra Daugailių pagrindinės mokyklos muziejuje, kuriame saugoma jau per 200 arkivyskupui M. Reiniui priklausančių eksponatų.

Beveik šeši metai išgyventi Vladimiro kalėjime. Tai neeilinis kalėjimas - jame kalėjo daugiausia elitinės asmenybės. Kameroje gausybė kalinių. O ir jie įvairaus amžiaus, įvairių tautybių (taip buvo siekiama, kad kaliniai mažiau vieni su kitais bendrautų - nesusikalbėtų), skirtingų profesijų bei išsilavinimo, skirtingo